

JAPON MİTOLOJİSİNDE KADIN İMGESİ

Yrd. Doç. Dr. Okan Haluk AKBAY
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
Japon Dili ve Edebiyatı Bölümü
halukakbay@yahoo.com

Öz

Mitolojiler, bir toplumun düşünsel yapılanma ve kültürel özelliklerini yansıtmaları bakımından oldukça önemli kaynaklardır. Mitolojik anlatılarda geçen karakterler, bir toplumun kültürünü ve düşünce yapısını anlamak için önemli ipuçları sunar.

Bu makale, Japon mitolojisinde geçen önemli kadın figürlerini ele almayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Japon mitolojisinin en önemli kaynağı kabul edilen *Kojiki* isimli eserde geçen beş önemli kadın figürünün mitoloji içindeki oynadıkları rol ve karakteristik özellikleri ana hatlarıyla irdelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mitoloji, Japon mitolojisi, kadın, halk bilimi.

WOMAN IMAGE IN JAPANESE MYTHOLOGY

Abstract

Mythologies are very important resources which reflect the intellectual structure and cultural features of a society. Mythological characters provide important clues to understand the culture and mindset of a society also.

This article will deal with the major important female figures in Japanese mythology. In this context, the roles and the characteristics features of five major female characters which appear in *Kojiki*, the most important written source of Japanese mythology, will be analyzed with its general lines.

Keywords: Mythology, Japanese mythology, woman, folklore.

GİRİŞ

Kısaca "Bir ulusa, bir dine ait mitlerin, efsanelerin bütünü" (*Türkçe Sözlük*, 1998: 1571) olarak tanımlanabilecek mitolojiler, dünya kültür tarihinin ortak hazinelerinden birisidir.

Mitolojiye ilişkin çeşitli tanımlama ve yaklaşımlar ortaya konulmuştur. Takahashi (1998: 192), mitolojiyi "Bir topluma ait bilinçaltı düşünce yapısının bir dünya görüşü olarak ifadesi" şeklinde tanımlamaktadır. Miura (*Sekai No Bungaku*, 1999: 4) ise, mitolojiyi "Yeryüzünü oluşturan tabiat ve gözle görülmeyen gizemli dünyalar ile insan arasındaki ilişkiyi, evrenin başlangıç noktasına inerek açıklamaya çalışan anlatılar" olarak tanımlamış ve "İnsanoğlunun kendini korkutan bilinmezleri, mitoloji ile açıklığa kavuşturmaya çalıştığını" öne sürmüştür. Eliade'ye (2001: 16) göre ise, mitoloji "Çok sayıda ve birbirini bütünlükteki bakış açılarına göre ele alınıp yorumlanabilen, son derece karmaşık bir kültür gerçekliğidir."

Doğüstü varlıkları ve olayları konu alan anlatılar olan mitlerin ortaya çıkışında, insanoğlunun yaşama ve evrene dair "neden" ve "nasıl" sorularına cevap arayışı önemli bir etken olmuştur. Mitolojiler, genel olarak evrenin yaratılışı, evrenin varlığı ve düzeni; insanlığın ve/veya belirli bir halkın ortaya çıkışı gibi konuları işler ve bunlara dair çeşitli açıklamalar getirir. Bu açıklamalar, tabii olarak doğüstü ve dini öğeler içerir. Bu nedenle, "mitoloji" ile "din" arasında yakın bir ilişki ve etkileşim söz konusu olmuştur (Ikuta, 1998: 100).

Mitolojinin göz ardı edilmemesi gereken bir başka önemli boyutu da, toplumsal yaşam üzerindeki etkisidir. Mitoloji, kadim toplumlarda sosyal yaşamı düzenleyen ve kontrol altında tutan önemli dinamiklerden birisi olmuştur. Mitler, fertler arasında sosyal bir birliktelik tesis etmiş, yaşamı düzenleyen mutlak ölçütler ortaya koymuş, bireylere ortak bir bilinç, kimlik ve dünya görüşü kazandırmıştır (Nishio, 1989: 43). Mitolojik anlatılar, özellikle antik çağlarda hukuk, ahlak, tarih ve felsefenin temel kaynağını da oluşturmuştur (*Sekai No Bungaku*, 1999: 4).

Japon mitolojisinin temelleri, III. yüzyılda bir araya gelerek Japon adaları üzerindeki ilk siyasi oluşum olan Yamato devletini kuran çeşitli klanların söylencelerine dayanır. Farklı kültürel kimliklere sahip bu klanlar zaman içerisinde birbirleriyle kaynaşarak kendi efsane, söylence, kahraman, Tanrı ve inanç sistemlerini de birbirlerine aktarmışlar; farklı kültürel kökenlere ait bu mitolojik unsurların bir pota içinde erimesiyle de Japon mitolojisinin ana çerçevesi oluşmuştur.

Japon mitolojisinin yazılı olarak yer aldığı, antik dönemlere ait çok sayıda kaynak bulunmaktadır. Bu kaynaklar arasında en önemlileri olarak *Kojiki* (VIII. yy), *Nihon Şoki* (VIII. yy), *Fudoki* (VIII. yy) ve *Engişiki* (X. yy) sayılabilir. Ōno Yasumaro tarafından 712 yılında yazımı tamamlanarak Japon İmparatorluk Sarayı'na sunulan *Kojiki* isimli eser ise, Japon mitolojisini temsil eden birincil kaynak olarak kabul edilmektedir (Shimazaki, 2007: 9). *Kojiki*, aynı zamanda

günümüze ulaşan en eski Japonca yazılı kaynak oluşu, eski Japon toplum yapısı, dünya görüşü, kültürü, sanatı, gelenek ve görenekleri, inanç özellikleri, etik algılamaları, insan ilişkileri vb. konulara dair önemli bilgiler içermesi gibi özelliklerinden dolayı da Japon kültür tarihi içinde özel bir yere sahiptir (Keene, 1983: 99).

Mitolojik anlatılar, bir toplumun kültürüne ilişkin önemli ipuçları sunar. Mitolojik anlatılarda, bir toplumun kültürel ve düşünsel yapılanmalarını çeşitli yönleriyle yansıtan pek çok öğeyi görmek mümkündür. Bu makalede, Japon mitolojisinin temel kaynağı kabul edilen *Kojiki* içerisinde yer alan epizotlarda geçen önemli kadın figürlerinin temel karakteristik özellikleri ve üstlendikleri roller ana hatlarıyla ele alınacaktır.

1. JAPON TOPLUMUNDA KADININ KONUMUNA GENEL BİR BAKIŞ

III. yüzyıla ait eski Çin kaynaklarından *Gişi Vacinden*¹ isimli eserde, o dönemde Japonya'daki bazı beyliklerin kadınlar tarafından idare edildiği ve en önemli beylik olan Yamataikoku'nun kraliçe Himiko tarafından yönetildiği bilgisi yer almaktadır (*Yamataikoku-Sōron*, 2012). Yine, diğer bazı kaynaklarda geçen bilgilerden VIII. yüzyıl Japon toplumunda genç kızların eşlerini özgürce seçebilme hakkına sahip oldukları ve toplumsal yaşamda pek çok bakımdan erkeklerle eşit konumda oldukları anlaşılmaktadır (*Nihon Josei No Shakai Chii Ni Kansuru Rekishiteki Kenkyū*, 2007).

Öte yandan, Japon halkının milli ve geleneksel dini olan Şintoizm'de de, kadına yüksek bir konum verildiği görülmektedir. Şinto inancında, kadınların kutsal varlıklara en yakın canlılar olduğu kabul edilmiş; *miko* (veya *fuco*) adı verilen kadın din görevlilerinin, *Kamilerin*² sesini işitebildiğine inanılmıştır (*Nihon No Minzoku Shūkyō*, 1979: 56-70).

Ne var ki Japon kadını, sahip olduğu bu güç ve konumu; Budizm ve Konfüçyanizm başta olmak üzere çeşitli yabancı kökenli dinlerin Japonya'ya girmesiyle yavaş yavaş yitirmeye başlamıştır (Fujimura-Fanselow and Kameda, 1995: 20). Özellikle Edo döneminde (1603-1868) kadın, tamamen erkeğe bağımlı ve erkek için yaşamak zorunda olan bir varlık olarak görülmüştür. Edo döneminde kız çocuklarının eğitiminde yaygın olarak kullanılan *Onna Daigaku*³ isimli kitap, dönemin kadına bakış açısını yansıtmaları bakımından oldukça ilginç bilgiler içermektedir. Bahsi geçen kitapta, kadının temel görevi "Evleninceye kadar babasına, evlendikten sonra kocasına, yaşlandığıdaysa oğluna itaat etmek"

¹ II. ve III. yüzyıl Japonya'sına ilişkin değerli bilgiler içeren bu kitap, eski Çin'in önemli tarih kitaplarından *Sangokuşi*'nin bir bölümünü teşkil etmektedir.

² Şinto teolojisinin temelini oluşturan ve "ulu varlık", "yüce güç", "kutsal ruh" şeklinde tanımlanabilecek doğaüstü varlıklar.

³ 1716 yılında Kaibara Ekiken tarafından, Konfüçyanist düşünce ışığında kız çocuklarının eğitimi için yazılmıştır. Kitabın Edo döneminde, önde gelen okullarda ders kitabı olarak kullanıldığı bilinmektedir.

şeklinde özetlenmekte ve "Erkeklerin geveze, kıskanç, sürekli hastalanan ve çocuk doğuramayan kadınlardan boşanmaları gerektiği" anlatılmaktadır (*Kindai Dejitaru Raiburarii*, 2011).

1868 yılında başlayan çağdaşlaşma hareketleri (Meiji reformları) ile birlikte Japon kadını bazı haklar elde etmişse de, Japon kadınının toplumsal konumu çağdaşlaşma hareketlerine paralel şekilde hızlı bir gelişim gösterememiştir. Modernleşme hamleleri içinde dahi "Kadın, sadece erkek için yaşar" düşüncesinin etkisini sürdürmesi, Japon kadınının sosyal statüsünün arzu edilen seviyeye ulaşmasında önemli bir engel teşkil etmiştir (Shen, 2006: 100-102). Günümüzdeyse Japon kadınının, ekonomik bağımsızlığını elde ettiği ve belirli bir toplumsal konuma sahip olduğu gözlemlense de; Batı dünyasıyla kıyaslandığında bazı önemli ve belirgin farklılıkların bulunduğu görülmektedir (*Nihon Josei No Shakai Chii Ni Kansuru Rekishiteki Kenkyū*, 2007).

2. JAPON MİTOLOJİSİNDE GEÇEN BAŞAT KADIN FİGÜRLERİ

Japon mitolojisinin ağırlıklı olarak erkek karakterler üzerine kurulu olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte mitolojik akış içinde çeşitli kadın figürlerinin de yer aldığı ve olay örgüsü üzerinde etkili oldukları görülmektedir. Özellikle, makale içerisinde ele alınan beş başat kadın karakteri bu bağlamda öne çıkmaktadır.

Söz konusu kadın karakterlerinin Japon mitolojisi içinde üstlendikleri roller ve sahip oldukları temel karakteristik özellikleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

2.1. İZANAGI

Japon mitolojisinde ilk beliren kadın figürü İzanami'dir. İzanami, mitolojik kurgu içinde yer alan ilk kadın figürü olmanın yanı sıra üstlendiği rol bakımından da oldukça önemli bir karakter olma özelliği taşımaktadır.

Kojiki'nin hemen başında yer alan "İzanagi ve İzanami'nin Yeryüzüne İnişi" olarak da bilinen epizotta, erkek İzanagi ve kadın İzanami'nin Üst Dünya'da yaşayan Gök Kamileri tarafından yeryüzüne gönderildikleri anlatılır (Tsugita, 2008: 40-41). İzanagi ve İzanami çifti, kendilerine verilen emir üzerine henüz balçık halindeki yeryüzüne inerler ve dünya üzerindeki ilk toprak parçası olan Onogoro adasını yaratırlar.

Onogoro adasına yerleşen İzanagi ve İzanami, burada birbirlerini eş olarak kabul ederler. İzanami, burada Japon adalarını dünyaya getirmeye başlar. Sırayla Avaci, Şikoku, Oki, Kyūşū, İki, Tsuşima, Sado ve Honşū adalarını doğurur. Bu sekiz ada, Büyük Sekiz Adalı Ülke'yi (Ōyaşima) oluşturur. İzanami, daha sonra Kocima yarımadası, Şōdo adası, Suō adası, Hime adası, Gotō adaları, Dancō

adaları olmak üzere altı ada daha dünyaya getirir. Böylelikle, Japon adalarının yaratılması tamamlanmış olur.

İzanami, Japon adalarını yarattıktan sonra yeryüzü yaşamı için gerekli Kamileri dünyaya getirmeye başlar. Bu Kamilerin her biri Rüzgâr Kamisi, Deniz Kamisi, Dağ Kamisi vb. gibi yeryüzündeki yaşamı yönlendirecek Kamilerdir. Ancak İzanami, Ateş Kamisi'ni doğururken yanarak ölür.

Mitolojinin buraya kadar olan kısmında, İzanami'nin yeryüzündeki "ilk kadın", "ilk eş" ve "ilk anne" olarak önemli bir rol üstlendiği görülmektedir. Diğer yandan İzanami'nin, Japon adalarını ve yeryüzü yaşamı için gerekli Kamileri dünyaya getirerek doğurganlık özelliğiyle öne çıktığı dikkat çekmektedir.

Ne var ki bir sonraki epizotta İzanami, tamamen farklı bir kişiliğe bürünür. İzanami, hiç beklenmedik bir şekilde "fedakâr bir eş" ve "sevecen bir anne" olma gibi tüm olumlu özelliklerinden uzak, acımasız bir yaratığa dönüşür (Tsugita, 2008: 60-62):

Ateş Kamisi'ni doğururken yanarak ölen İzanami, Ölüler Diyarı'nda yaşamak zorunda kalır. İzanami'nin yokluğuna bir türlü alışamayan İzanagi, sonunda eşini görmek için Ölüler Diyarı'na gider. İzanagi, burada İzanami'den yeryüzüne (canlılar dünyasına) geri dönmesini ister. İzanami, İzanagi'nin bu isteğini gerçekleştirebilmek için Ölüler Diyarı'nın Kamileriyle konuşacağını söyler. İzanami, İzanagi'ye Kamilerle konuşurken kesinlikle kendisine bakmaması gerektiğini tembihleyerek Ölüler Diyarı'nın sarayına girer.

Ancak, aradan uzun bir süre geçmesine rağmen İzanami geri dönmez. Beklemekten sıkılan İzanagi, verdiği sözü unutarak Ölüler Diyarı'nın sarayına girer. İzanagi, sarayda son derece korkunç bir manzarayla karşılaşır: İzanami'nin yerde yatan çürümüş bedenine böcekler üşüşmüştür. Gördükleri karşısında dehşete kapılan İzanagi, oradan kaçmaya başlar.

İzanami, sözünde durmayan İzanagi'ye çok öfkelenir. Ölüler Diyarı'nın şeytanlarına İzanagi'yi yakalamalarını emreder. İzanagi, uzun bir mücadeleden sonra peşindeki düşman ordusunu yener.

Bunun üzerine İzanami, İzanagi'yi yakalamak için peşine düşer. Ancak o sırada İzanagi, yeryüzü ile Ölüler Diyarı arasındaki geçide⁴ ulaşmıştır. İzanagi, ancak bin kişinin kaldırabileceği büyüklükteki bir kayayı fırlatarak iki dünyayı birbirine bağlayan geçidi kapatır. Böylece, canlılar dünyası ile Ölüler Diyarı arasındaki geçit sonsuza dek kapanmış olur. Geçidin kapanmasıyla İzanami, artık tamamen Ölüler Diyarı'na ait bir varlık haline gelir ve ilerleyen epizotlarda da bir daha ortaya çıkmaz.

⁴ (Japonca: *Yomotsu hirasaka*) Ölüler Diyarı ile yeryüzünü birbirine bağlayan yokuş.

2.2. AMATERASU

Japon mitolojisinde yer alan ikinci kadın figürü, aynı zamanda Japon panteonunun en üst basamağında yer alan Amaterasu'dur. Bu niteliğiyle, günümüz Şinto teolojisi içerisinde de önemli bir konuma sahip olan Amaterasu, yer aldığı epizotlarda farklı özellikler sergileyerek Japon mitolojisinin renkli ve ilginç figürleri arasında yer alır.

Kojiki'de "Üç Büyük Kaminin Doğuşu" olarak da bilinen epizotta, Amaterasu ve iki erkek kardeşinin doğumu anlatılır (Tsugita, 2008: 67-69). Yeryüzüne dönen İzanagi, Ölüler Diyarı'nın kirlerinden arınmak için nehirde yıkanırken;⁵ sol gözünden Amaterasu, sağ gözünden Tsukuyomi ve burnundan Susano-o doğar. İzanagi, kızı Amaterasu'ya "Üst Dünya'ya", oğlu Tsukuyomi'ye "gecelere ve karanlık topraklara", diğer oğlu Susano-o'ya ise "denizlere hükmetmesini" emreder. Amaterasu, böylelikle Üst Dünya'ya hükmeden Kami olarak en ulu Kami mertebesine yükselir.

Japon mitolojisinde Amaterasu, Üst Dünya'ya hükmeden yüce güç olarak betimlenmektedir. Bu konum, bir Kaminin sahip olabileceği en yüksek konumdur. Ancak Amaterasu, sadece kâinatı yöneten bir hükümdar değildir; aynı zamanda erkek kardeşlerinin de sorumluluğunu üstlenmiş bir abladır. Bu şekilde Amaterasu, hem bir idareci olarak sarsılmaz bir güç ve otorite, hem bir dişi olarak zerafet, yumuşaklık, sadelik ve ürkeklik, hem de bir abla olarak merhamet ve sevecenlik timsali olarak farklı pek çok niteliği üzerinde barındırır. Japon mitolojisinde geçen olaylarda da, Amaterasu bu özelliklerini açık bir biçimde sergiler.

"Susano-o'nun Üst Dünya'dan Kovuluşu" olarak bilinen epizotta; Amaterasu, dirayetli bir hükümdar ve gözü pek bir savaşçı olma yönünü ortaya koyar (Tsugita, 2008: 75-76). Babası İzanagi tarafından yeryüzüne sürgüne gönderilme cezasına çarptırılan Susano-o, babasını şikâyet etmek için ablası Amaterasu'nun yanına gitmeye karar verir. Ancak, Susano-o Üst Dünya'ya yükselirken o kadar çok gürültü çıkarır ki; Amaterasu, kardeşi Susano-o'nun kendisiyle savaşmaya geldiğini düşünür. Amaterasu, bu yüzden saçlarını bir erkek gibi bağlar; silahlarını kuşanır ve bir savaşçı görünümünde kardeşinin karşısına çıkar. Ancak kardeşinin anlattıklarını dinleyen Amaterasu, Susano-o'ya anlayış gösterir ve bir abla olarak kardeşinin yanında olur.

"Amaterasu'nun Saklanması" olarak bilinen epizottaysa, Amaterasu bu defa ürkek, korkak ve çekingen yönünü ortaya koyar (Tsugita, 2008: 86-89). Kardeşi Susano-o'nun taşkınlıkları üzerine korkuya kapılan Amaterasu, bir mağaraya kapanır ve bu yüzden tüm kâinatın karanlığa gömülmesine sebep olur.

⁵ Burada fiziksel bir kirlilik değil manevi kirlenme sembolize edilmektedir.

2.3. AME-NO-UZUME

Japon mitolojisinde yer alan üçüncü önemli kadın figürü Neşe Kamisi Ame-no-uzume'dir. Amaterasu'nun mağaraya kapanması ile ilgili epizotta ortaya çıkan Ame-no-uzume, kâinatın karanlıktan kurtulmasını sağlayan kahraman olarak Japon mitolojisinde önemli bir rol üstlenir.

Bahsi geçen epizotta, karanlıktan bunalan Gök Kamilerinin; Takami-musuhi'nin emriyle toplandığı ve Bilgelik Kamisi Omoikane'ye akıl danıştığı anlatılır. Bunun üzerine Bilgelik Kamisi Omoikane, Amaterasu'yu gizlendiği yerden çıkarmak için Ame-no-uzume'yi kayalıkların önünde dans ettirir (Tsugita, 2008: 86-89).

Ame-no-uzume'nin dansı ile keyiflenen diğer Kamiler kahkahalarla gülmeye başlar. Gizlendiği yerden kahkahaları duyan Amaterasu, ne olduğunu anlamak için dışarı bakar. Kayalıkların önünde dans eden Ame-no-uzume ve kahkahalarla gülmekte olan Kamileri görür. Amaterasu, şaşkınlık içinde ne olduğunu sorar. Ame-no-uzume ise, cevap olarak "Ulu bir Kaminin misafir olarak aralarında bulunduğunu, bu yüzden diğer Kamilerin kahkahalarla güldüğünü" söyler.

Bu cevap üzerine Amaterasu'nun şaşkınlığı daha da artar. Amaterasu, bu ulu Kamiyi daha yakından görebilmek için vücudunun bir kısmını mağaradan dışarı çıkarır. O sırada, mağaranın ağzında beklemekte olan Güç Kamisi Tacikarao, Amaterasu'yu kollarından tutarak mağaradan dışarı çıkarır. Böylece, Amaterasu'nun dışarı çıkmasıyla karanlık sona erer ve tüm kâinat yeniden eski aydınlığına kavuşmuş olur.

2.4. ÖGETSUHİME

Dördüncü önemli kadın figürü olan Ögetsuhime, (dolaylı da olsa) yeryüzünde ziraat ve ipek böcekçiliğinin başlamasını sağlayan bir karakter olarak Japon mitolojisinde önemli bir rol oynar. Tahıl ve Yiyecek Kamisi olan Ögetsuhime, böylelikle ileride yeryüzünde yaşayacak olan insanoğlu için büyük bir iyilik gerçekleştirmiş olur. Japon mitolojisinde, Ögetsuhime'nin bir kadın figürü olarak daha çok doğurganlık özelliğiyle öne çıktığı görülmektedir.

Amaterasu'nun saklandığı mağaradan dışarı çıkmasını konu alan epizotun devamında, Ögetsuhime'nin öldürülmesine ilişkin epizot yer almaktadır (Tsugita, 2008: 95). İlgili epizotta, Üst Dünya'da taşkınlıkları devam eden Susano-o'ya yeryüzüne sürgüne gönderilme cezası verilir. Yeryüzüne doğru gitmekte olan Susano-o, yolda Tahıl ve Yiyecek Kamisi Ögetsuhime'nin yanına uğrar ve kendisine yiyecek vermesini ister. Susano-o'yu büyük bir içtenlikle misafir eden

Ögetsuhime, kendi bedeninden çeşitli yiyecekler yaratır ve bunları Susano-o'ya sunar. Ancak Ögetsuhime'nin bu hareketine öfkelenen Susano-o, Ögetsuhime'yi acımasızca öldürür. Ögetsuhime'nin ölü bedeninden çeşitli yiyecekler fıskırır. Bunlar soya fasulyesi, tatlı fasulye, buğday, ava⁶ ve pirinçtir. Ayrıca, ipek böceği de bu şekilde doğar.

Göğün Baş Kamilerinden olan Kamu-musuhi; Susa-no-o'nun yanına gelir ve Ögetsuhime'nin bedeninden fıskıran tahılları ve ipek böceğini yeryüzüne götürmesini emreder. Bu emir üzerine Susano-o, bahsi geçen tahılları ve ipek böceğini yanına alarak yeryüzüne iner. Böylece, yeryüzünde ziraat ve ipek böcekçiliği başlamış olur.

2.5. SUSERİBİME

Japon mitolojisinde yer alan bir başka önemli kadın figürü Suseribime'dir. Yeryüzünü imar eden yüce Kami Ökunuşi'nin eşi olan Suseribime; kocasını çok seven, her zaman kocasının yanında olan, zorluklardan asla yılmayan, fedakâr bir kadın portresi çizerek; bir bakıma ideal eş tipini oluşturmaktadır.

Kojiki'de "Ökunuşi ve Suseribime" olarak da bilinen epizotta (Tsugita, 2008: 117-121), üvey kardeşleri tarafından öldürülen Ökunuşi, Göğün Baş Kamilerinden Kamu-musuhi tarafından tekrar diriltilir. Üvey kardeşlerinin kendisine yeniden zarar vermesinden korkan Ökunuşi, Kök Ülke'ye⁷ kaçar ve orada yaşamaya başlar.

Ökunuşi, bir gün Susano-o'nun yaşadığı sarayın önünde, Suseribime ile karşılaşır. Ökunuşi ve Suseribime, birbirlerine âşık olurlar ve hemen evlenirler. Ne var ki, Suseribime'nin babası olan Susano-o bu evliliğe karşı çıkar ve kızının aklını çelen Ökunuşi'yi cezalandırmak ister.

Susano-o, bu amaçla Ökunuşi'ye çeşitli tuzaklar kurar. Ancak Ökunuşi, her defasında eşi Suseribime'nin de yardımıyla ölümden kurtulmayı başarır. En sonunda Ökunuşi, yine Suseribime'nin yardımıyla Kök Ülke'den kaçarak yeryüzüne döner ve yeryüzünün hükümdarı olur.

⁶ Asya'da yetişen ve buğdaygiller sınıfına giren bir tür tahıl.

⁷ (Japonca: *Ne no katasu kuni*) Ölümlerin ve Kamilerin yaşadığına inanılan bir mekân / boyut / uzam.

SONUÇ

Japon mitolojisinin temel kaynağı olan Kojiki'de yer alan beş önemli kadın figürünün karakteristik özelliklerini genel hatlarıyla aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

(1) İzanami:

İzanagi ve İzanami, dünya üzerindeki yaşamı başlatma gibi önemli bir görev üstlenerek yeryüzüne iner ve dünya üzerindeki ilk çifti meydana getirir. Bu evlilikte daha çok İzanami'nin öne çıktığı görülür. İzanami, bir yandan çeşitli zorluklar karşısında kocası İzanagi'ye destek olurken; diğer yandan da Japon adalarını ve dünya yaşamı için gerekli Kamileri dünyaya getirir. Hatta bu yüzden hayatını kaybeder. Bu bakımdan İzanami'nin "ideal eş", "üretkenlik", "doğurganlık", "bereket", "annelik" gibi nitelikleri sembolize ettiği söylenebilir. İzanami'nin öldükten sonra acımasız bir yaratığa dönüşme metaforunu ise, eski Japon toplumunda yaygın olan Ölüler Dünyası'nın karanlık imajı ile ilişkilendirmek doğru olacaktır.

(2) Amaterasu:

Üst Dünya'yı yöneten Kami olan Amaterasu, günümüzde Şinto inancı içerisinde Japon halkının koruyucu Kamisi ve Japon halkının doğal önderi olarak kabul edilmektedir (Saijō, 2012:164). Gerek Japon mitolojisinde, gerekse Şinto inancısında böylesine yüksek bir konumun bir kadın Kamiye verilmiş olması dikkat çekicidir.

Amaterasu'nun her şeyden önce Japon halkının koruyucusu olarak "güç", "otorite", "cesaret", "savaşçılık", "kararlılık", "beceriklilik" ve "dirayet" gibi vasıfları üzerinde topladığı görülmektedir. Diğer yandan Amaterasu'nun, bir kadın ve abla olarak "zerafet", "sevgi", "merhamet", "sükûnet", "ürkeklik" gibi niteliklere de sahip olduğu görülmektedir. Mitolojik akış içinde Amaterasu'nun her ne kadar açık bir şekilde çocuk sahibi olduğu betimlenmesi de; Güneş Kamisi olmasından dolayı Japon mitolojisinde "bereket" ve "yaşam" kavramlarını sembolize ettiği de söylenebilir.

(3) Ame-no-uzume:

Sadece "neşe" kavramıyla özdeşleştirilmesi ve farklı vasıfları üzerinde barındırmaması nedeniyle yalın bir karakter olarak dikkat çekmektedir. Japon mitolojisinde "neşe" kavramıyla özdeşleştirilen en önemli varlığın dışı bir figür oluşu, eski Japon toplumunda kadınların erkekler için bir neşe kaynağı olarak kabul edilmesi şeklinde de yorumlanabilir.

(4) Ōgetsuhime:

Ōgetsuhime, kadının en önemli vasıfları arasında bulunan "doğurganlık" ve "üretkenlik" gibi vasıfları, Japon mitolojisinde en belirgin şekilde temsil eden karakterlerin başında gelmektedir. Bedeninden beş temel tahlil ve ipek böceği yaratan Ōgetsuhime'nin Japon mitolojisi içinde "bereket", "doğurganlık" ve "üretkenlik" sembollerini en iyi şekilde yansıtan karakterlerden biri olduğu söylenebilir.

(5) Suseribime:

Japon mitolojisi içinde önemli bir rol üstlenmesine rağmen mütevazı bir karakter olan Suseribime, her şeyden önce iyi bir eş olma özelliğiyle öne çıkmaktadır. Suseribime, büyük bir sevgiyle bağlandığı kocası Susano-o'yu, babasıyla ters düşme pahasına korumaya çalışır. Suseribime'nin bu özelliğiyle, Japon mitolojisindeki karakterler içinde belki de en gerçekçi "ideal eş" örneğini oluşturduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- ELIADE, Mircea, (2001), *Mitlerin Özellikleri*, (çev. Sema Rifat), İstanbul: Om Yayınevi.
- FUJIMURA-Fanselow and Kameda, (1995), *Japanese Women*, The Feminist Press.
- IKUTA, Kunio, (1998), *Shūkyō No Kachi To Ningen*, Tokyo: Kyōdō Bunkasha.
- KEENE, Donald, (1983), "The Kojiki as Literature" *Transactions of the Asiatic Society of Japan*, Vol. 18.
- NISHIO, Tsuyoshi, (1989), "Kojiki No Tsumikegarekan". J. Oueh. *Sangyō Ika Daigaku*, (11-1).
- Nihon Josei No Shakai Chii Ni Kansuru Rekishiteki Kenkyū*. (2007), [http://www.iie.hiroshima.ac.jp/center/activities/japanese/pdf/\(04.12.2014](http://www.iie.hiroshima.ac.jp/center/activities/japanese/pdf/(04.12.2014)
- NĪHON NO MĪNZOKU SHŪKYŌ*, (1979), Vol. IV, Tokyo: Kōbundō.
- "Onna Daigaku", *Kindai Dejitaru Raiburarii*, (2011), <http://kindai.da.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/754896/3>, (06.12.2014)
- SAIJŌ, Tsutomu, (2012), *Kojiki – Shinwa No Nazo Wo Toku*, Tokyo: Chūko Shinsho.
- SEKAĪ NO BUNGAKE*, (1999), Vol.XXI, Tokyo: Asahi Shinbunsha.
- SHEN, Lianhua, (2006), "Patriarchal family institution of Japan", *Chiiki Seisaku Kenkyū*, Takasaki Keizai Daigaku Chiiki Seisaku Gakkai, 8/4.
- SHIMAZAKI, Susumu, (2007), *Kojiki &Nihon Shoki*, Tokyo: Kōsaidō.
- TAKAHASHI, Kiwa, (1998), "Kojiki – Shinwa No Bungakusei (I)". *Sendai Shirayuri Joshi Daigaku Kiyō*, Vol. II.
- TSUGITA, Masaki, (2008), *Kojiki*, Vol. I. Tokyo: Kōdansha.
- Türkçe Sözlük*, (1998), Ankara: Türk Dil Kurumu.
- YAMATAĪKOKU - SŌRON*, (2012), <http://yamatonokuni.seesaa.net/> (28.11.2014).